

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Příklad inspirativní praxe

BAREVNÉ HODINY – PODPORA NADÁNÍ VE VÝUCE NA ZŠ

Základní škola Klatovy, Čapkova ul. 126

Mgr. Lucie Čmejlová

Mgr. Dana Kubová

PaedDr. et Mgr. Dana Martinková, Ph.D.

Listopad 2021

Obsah

Anotace	3
1. Strukturovaný popis organizace	3
2. Slovní popis organizace	3
3. Popis příkladu inspirativní praxe	4
3.1. Cíl podpory	5
3.2. Forma podpory	5
3.3. Hlavní přínos	5
3.4. Zdroj financování	5
4. Rizika a příležitosti zvoleného postupu	5
5. Závěry	5

Anotace

Barevná hodina baví učitele i žáky: „Dělám to, co bych v běžné hodině nedělala.“ „Na hodinu se vždy těším. Jsem zvědavý, co paní učitelka zase připraví.“ Takto hodnotí barevné hodiny učitelé a děti.

Žáci opustí svůj třídní kolektiv a dostanou se takzvaně mezi své. Barevné hodiny jsou zaměřené na nadané a šikovné děti, které zvládnou učivo v běžné třídě velmi rychle. Tyto děti v barevných hodinách učivo rozvíjejí dál, mají zde více prostoru pro své sebevyjádření a pro rozvoj dalších kompetencí.

1. Strukturovaný popis organizace

Název organizace	Základní škola Klatovy, Čapkova ul. 126
Typ organizace	Příspěvková organizace
Specifika organizace	Základní škola Klatovy, Čapkova ul. 126 je městskou úplnou školou s 1. a 2. stupněm, školní družinou a školní jídelnou. Kapacita školy je 570 žáků.
Cílová skupina - charakteristika	Věkové složení žáků se pohybuje od 6 do 15 – 16 let. Žáci, kteří navštěvují školu, jsou převážně městské děti, v menší míře dojíždějící z okolních obcí.
Sídlo organizace	Čapkova ul. 126, Klatovy
Webová stránka	www.zscapkova.cz

2. Slovní popis organizace

ZŠ Klatovy, Čapkova ul. sídlí od roku 2000 v nově vybudovaných prostorách areálu bývalých kasáren na Plánické ulici. Nová školní budova byla upravena pro bezbariérový přístup do všech prostor a založila tak tradici výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Od roku 2002 je škola na základě vlastního projektu zařazena Státním zdravotním ústavem v Praze do sítě škol podporujících zdraví a používá logo „Škola podporující zdraví“. Škola klade velký důraz na zdravé sociální vztahy mezi žáky a na spolupráci všech zaměstnanců.

Naší vizí je **moderní, přitažlivá a dynamická škola, ve které se učíme poznávat** (vědění), **jednat** (komunikace), **společně žít** (spolupráce) a **být sami sebou** (rozvíjet svou osobnost).

Nabízíme žákům i jejich rodičům kompletní poradenství v rámci školního poradenského pracoviště, ve kterém působí výchovný poradce, školní metodik prevence, školní psycholog, školní speciální pedagog, sociální pedagog a dva koordinátoři podpory nadání (pro 1. a pro 2. stupeň ZŠ). Ve škole aktivně působí žákovský parlament složený ze zástupců žáků 4. – 9. ročníku pod vedením koordinátora žákovského parlamentu. V okolí je naše škola známá letitou tradicí sborového zpěvu - působí zde tři pěvecké sbory: Prvňáčci, Berušky a Karafiát. Aktivně spolupracujeme s německou partnerskou školou Staatliche Realschule Mainburg a zaměřujeme se na krátkodobé výměnné pobyty žáků a učitelů.

Od roku 2017 jsme aktivní v oblasti podpory nadání a neustále pracujeme na zdokonalování systému podpory nadání a rozvoje potenciálu žáků školy.

3. Popis příkladu inspirativní praxe

Ve škole jsme se dlouho potýkali s pocitem, že neděláme dost pro děti, které jsou nadané, a hodně vyučujících bylo zatíženo pocitem nedostatečné odezvy a zpětné vazby při práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Navíc diferenciací učiva v rámci jedné třídy s sebou přinášela negativa v oblasti sociální a někteří vyučující přiznávali, že se jim diferenciací nedaří tak, jak by chtěli. Tyto signály vedly vedení školy a vyučující k dialogu, jak situaci řešit. Hlavním úkolem bylo posílit rozvoj nadání v hlavních vyučovacích předmětech, tedy v matematice a českém jazyce.

V předmětech matematika a český jazyk jsme se rozhodli v jedné vyučovací hodině týdně zařadit vyučujícího navíc. Hlavní vyučující daného předmětu zůstává v kmenové třídě a vyučující, který je pro danou vyučovací hodinu navíc, si vezme děti nadané a věnuje se jim. Do této barevné hodiny se dostávají děti ze dvou nebo tří tříd najednou. Díky tomu se nám velké skupiny rozdělí do menších a proces učení probíhá efektivněji.

Výběr žáků do barevných hodin je v kompetenci kmenového vyučujícího a složení žáků v barevných hodinách se mění podle toho, jak se žákům v probírané látce daří. Může se stát, že nadaný žák kvůli nemoci promešká probírané učivo, pak zůstane v kmenové třídě se zbytkem třídy. To, že není pevně daná určená skupina žáků do barevných hodin, vede žáky k pozitivní motivaci snažit se i během ostatních hodin, aby měli možnost dělat něco navíc.

Příprava barevných hodin je o časté komunikaci mezi vyučujícími. Vyučující musí mezi sebou koordinovat probírané učivo napříč ročníkem tak, aby byly všechny třídy podobně daleko. Kmenoví vyučující dávají pokyn „barevnému učiteli“, jaké učivo rozšířit a čím se zabývat v dané hodině. Barevný učitel dále konzultuje s vyučujícími obsah barevné hodiny. Celý tento proces komunikace je velmi důležitý pro efektivní průběh všech hodin.

Barevné hodiny probíhají v menší skupině nadaných a šikovných dětí, které si mezi sebou rozumí, najednou jsou mezi svými, už nejsou jen dva až tři ve třídě. Žáci vnímají, že ve své výjimečnosti nejsou sami, často jsou spokojenější, protože je neruší ostatní spolužáci. Nadaní se posouvají ve svých znalostech a rozvíjejí svůj intelekt více než v běžných hodinách. Učitelé kvitují barevné hodiny, připravují si na ně zajímavé aktivity, které by v běžných hodinách nevyužili. Barevné hodiny tedy prospívají jak žákům, tak vyučujícím, kteří tak předcházejí pocitu vyhoření. Ve vyšších ročnících se na obsahu hodin s vyučujícím domlouvají i žáci, aby hodina vyhovovala jejich potřebám.

Barevné hodiny v matematice jsou většinou zaměřeny na prohloubení učiva v daném tématu. Učitelé rozvíjejí logické myšlení obtížnějšími úkoly. Žáci zkoušejí vymyslet své matematické úkoly. Jsou vedeni ke vzájemné konfrontaci s výsledkem, tím dochází k rozvoji kritického myšlení. Žáci se učí diskusi, při které se snažíme rozvíjet slovní zásobu. Učí se uznat chybu. Práce s chybou je jedna z aktivit, která vede žáky k hlubšímu uvědomění a lepšímu zapamatování dané problematiky. Vede také ke vzájemné důvěře mezi vyučujícím a žákem. Další častou aktivitou v hodinách matematiky jsou soutěže typu „AZ kvíz“, které jsou vedené jak týmově, tak individuálně. Žáci si připravují i úkoly do hodin pro ostatní spolužáky. Vyučující využívají v matematice různé materiály, jsou to nejrůznější sbírky příkladů nebo doplňující učebnice, například Matematika pro bystré a nadané žáky. Online využíváme stránky: umimematiku.cz nebo skolasnadhledem.cz – matematika.

Barevné hodiny českého jazyka se zaměřují spíše na praktické využití jazyka a gramatiky. Vyučující využívají různé pracovní listy. Často se učitelé věnují práci s textem, rozvíjejí kritické myšlení, vedou k diskusi a učí žáky prezentovat. Vyučující se snaží o rozšíření

běžné slovní zásoby, volí témata, která jsou aktuální a žáky zajímají. Žáci pracují v malé skupině, velmi brzy ztratí ostych a komunikují. V žákovských konverzacích je kladen důraz na argumenty, vzájemný respekt a zajištění podkladů pro svá tvrzení.

Nadání se snažíme podporovat i v cizích jazycích, proto jazykové skupiny diferencujeme již od 3. ročníku. Nicméně skupiny jsou vzájemně propustné a mohou se na začátku školního roku měnit. V souladu s učebním plánem našeho ŠVP vyučujeme povinně první cizí jazyk od 3. třídy. Zájemcům nabízíme v 1. a 2. ročníku „Klub anglického jazyka“, ve kterém se žáci seznámí se základy angličtiny, naučí se základům čtení a jsou lépe připraveni na start při učení povinného jazyka. S žáky v cizím jazyce děláme dílčí menší projekty a prezentace, kde využijí znalosti z hodin.

3.1. Cíl podpory

Efektivní rozvoj nadaných žáků v základní škole.

3.2. Forma podpory

Pružné vyčlenění menší skupiny nadaných žáků a jejich rozvoj formou náročnějších úkolů.

3.3. Hlavní přínos

Rozvoj nadání, při kterém nedochází ke stagnaci či k rezignaci nadaných.

3.4. Zdroj financování

Rozpočet školy v rámci financování MŠMT - barevná hodina je specifickou formou děleného vyučování a je součástí úvazku učitele.

4. Rizika a příležitosti zvoleného postupu

V současné době vidíme rizika v realizaci barevných hodin hlavně s ohledem na epidemiologické hledisko, kdy je do případné karantény zahrnuta i část žáků paralelní třídy. Žádná další velká rizika si neuvědomujeme a v barevných hodinách vidíme spíše pozitiva.

5. Závěry

V barevných hodinách vidíme přínos jak pro učitele, tak pro žáky. U obou zmíněných skupin dochází k vyšší motivaci k učení, u žáků k mnohem intenzivnější práci v hodině. Prohlubuje se partnerský vztah jak mezi vyučujícími navzájem, tak mezi učiteli a žáky. Zároveň dochází ke zlepšení vztahů mezi školou a rodinou, protože i rodiče vnímají, že škola je pro jejich dítě přitažlivější a snaží se diferenciovaně vytvářet podnětnější prostředí pro dítě i bez doporučení pedagogicko-psychologické poradny.

Dělit hodiny do tzv. barevné výuky v rámci ročníku je přenositelné do většiny škol. Základem je rozvržení výuky a úvazků učitelů vedením školy a dobrá vzájemná komunikace mezi vyučujícími. Tím bude dosaženo efektivního a hladce navazujícího průběhu hodin. Podstatné je nesklouznout k pouhým děleným hodinám v rámci třídy, ale jít cestou tvorby propustné skupiny nadaných žáků různých tříd.

Barevné hodiny pomáhají nadaným žákům rozvíjet svůj potenciál, poznat své silné i slabé stránky, vnitřní limity a hodnoty a na základě individuální motivace a sebeřízení zažívat mnohem vyšší míru osobního úspěchu než v běžné hodině.